

29-7-62

· · · · · Σ Η Μ Α · · · · ·

· · · · · Από τήν Ποντιακή λαογραφία. - Τά βουκολικά τραγούδια τοῦ Πόντου. - Κείμενο Στάθη Εύσταθιάδη. Στή λύρα δι Γιωργούλης. Μουσική έπιμελεία της Ήρ. Κοκοζίδη.

· · · · · τό σῆμα σβήνει · · · · ·

Τά βουκολικά τραγούδια τοῦ Πόντου ξεχωρίζουν σέ αίσθημα καὶ λυρισμό καὶ δίνουν ἀνάγλυφα τήν εἰκόνα τῆς ζωῆς τοῦ τσοπάνη πάνω στά φηλά βουνά. Η ύπαίθρια ζωή ἔχει γραφικότητα καὶ ἡ ὅμορφη φύση, τά γάργαρα νερά, πού μουρμουρίζουν στά ρυάκια, τά πουλιά πού κελαύδιοῦν στίς ρεματιές, ὅλα αὐτά κάνουν τήν φυχή τοῦ τσοπάνη νά ξεσηνώνεται, τό αίσθημά του νά θερμαίνεται καὶ ή φαντασία του νά φτερουγίζη.

· · · · · Λ Υ Ρ Α · · · · ·

Τσοπάνε μ' ντό γιοσμάς εἶσαι, νά σάν πού εῖεις σε ἄντραν,
ἄφες ἀτα κι' ἔλα μέ τ' ἐμέν, τά πρότα σ' ιέ χάνταν.

· · · · · ΛΥΡ - ΤΡΑΓ · · · · ·

· Άλλα τά πιο ὅμορφα καὶ αισθηματικά τραγούδια, πού ἀναφερώνται στή ζωή τοῦ τσοπάνη, εἶναι τά τραγούδια τῆς Ματσούνας. Στήν δρεινή αὐτή περιοχή μέ τά γραφικά βουνά, ὅπου η ζωή χαμογελοῦσε μέσα σ' ενα καταπράσινο παράδεισο, δ τσοπάνης ἀντιλαλοῦσε τό δλόγλυκό του τραγούδι, τό ἔρωτικό.....

· · · · · Λ Υ Ρ Α · · · · ·

Πάνω σέ ήχο μακρόσυρτο. " Τ' ὅμαλια ή τραγωδία ". " Ετσι λέγαν τό σηκοπό αὐτό οι Ματσουκαῖοι, ὅμως οι ύπόλοιποι Πόντιοι τόν δνομάζουν " τό μακρύν ή καψτέ " ή " τό Ματσουνάτικον ".

Μέ τόσο πόνο καὶ μέ τόση γλυκά τραγουδοῦσε δ Ματσουκαῖος πάνω στά φηλά βουνά τῆς καρδιᾶς του τό παράπονο, ὥστε στό ἀκουσμα τῆς μελωδίας καὶ μόνο στό ἀκουσμα, ήταν δυνατόν η ιδρη νά τόν ἔρωτευτῇ. " Ετσι βεβαιώνουν παλαιοί Ματσουκαῖοι μέ τούς ὅποίους συνωματίζαμε.

· Άλλα τώρα ἀς ἀκούσωμε τό τραγούδι ἀπό τόν ἀγαπητό ' Ανέστη Κοροσίδη - δημοδιδάσκαλο - Ματσουκαῖο τήν καταγωγήν. Εἶναι ἀπό τούς λίγους Ματσουκαίους τραγουδιστάς, πού καταφέρνουν αὐτόν τόν δύσκολο τόσο ὡραῖο σηκοπό.

· · · · · ΛΥΡ - ΤΡΑΓ · · · · ·

Σέλιγα, ἀγαπητοί ἀνροαταί, οἵστερα ἀπό τὸν ἔπόμενο σκοπό, θά ἀκούσετε καὶ πάλι τὸν μαιρόσυρτο αὐτό σκοπό τῆς Ματσούνας σὲ ἄλλη παραλαγή.

Θά σᾶς μεταδώσωμε τώρα τὸ ὅμορφο βούνοινδ τραγούδι "Σεράντα χτήνια ἔλμεγα".

Τὸ τραγούδι μᾶς μιλάει γιά τὸ ἄφθονὸ γάλα, πού ἡ Παρχαρέτσα συγκέντρωνε ἀπό τὶς ἀγελάδες. Ήταν τόσο πολὺ τὸ γάλα, ιατά τὴν φαντασία τοῦ λακοῦ ποιητῇ, ὥστε ἡ παρχαρέτσα τὸ διωχέτευε στὸ χωριό ἀπό εἰδικὸ αὐλάκι - λούκι - .

"Μέ τὰ ἱρενιά κατήβαζα τὸ γάλαν σὸ χωρίον.

Καὶ ἀπό τὸ μοσχοβόλημα, πού ισορποῦσε τὸ ὕρατο καὶ ἀγνό γάλα, λύκος ὥρμησε στὸ αὐλάκι, ὅπου τὸν παρέσυρε καὶ τὸν ἔπινε, τὸ ποτάμιο ἀπό τὸ γάλα.

Κι' ἀς σῇ γαλά τὴν ἄθεραν, λύκος ἐποτάμιεν.

• • • • • ΛΥΡ - ΤΡΑΓ • • • • •

"Αιοῦστε τώρα τὸ Ματσούνάτιον "η "τ' ὅμάλια τὴν τραγωδίαν ". Εἶναι δὲ τὸ ιδιος σκοπός, πού ἀκούσατε καὶ πρὶν ἀπό τὸ προηγούμενο τραγούδι, ἀλλά σὲ ἄλλη παραλλαγή. Τά διστίχα, πού θά σᾶς μεταδώσωμε, εἶναι πονετικά τῆς ξενητειᾶς; πού τὰ τραγουδοῦσαν ὅμως οἱ Ματσουκαῖες γυναῖκες πάνω στὰ φηλά βουνά, τὰ τραγουδοῦσαν μέ πόνο γιά τὸν ἄντρα τους, πού ἔλλειπε στὴν ξενητειά, τὰ τραγουδοῦσαν, ἐνῷ ἦταν φορτωμένες τὸ βαρύ ζαλίκι - τὸ σελένι - .

~~Δομήρ· Ξερομάνιαβδ~~ ΔΥΡΑ • • • • •

~~επονέσσεσταρα, ν' ἀηλί πού θά φορτοῦται,~~
κι' ἄντραν, πού ἔχ σήν ξενητειάν, ἀς πάη ρουζ, καὶ σκοτοῦται.

• • • • • ΛΥΡ - ΤΡΑΓ • • • • •

"Αιοῦσατε στὸ τραγούδι καὶ πάλι τὸν Ἀνέστη Κοροσίδη, Ματσουκάτο τὴν καταγωγήν, ἀπό τὰ Αλωνάκια-Κοζάνης.

"Ο τσοπάνης, ζώντας μέσα στὴν εύχαριστη ἀπό ιάθε ἀποφη ἀτμόσφαιρα, πού τοῦ προσφέρει ἡ γραφική ζωή τοῦ βουνοῦ, ἡ ὅμορφη φύση, διαμορφώνει ἀλλιώτικο χαρακτῆρα, τὰ αἰσθήματά του λεπτύνουν, ἡ σκέψη του γίνεται ἀδολη καὶ τραγουδᾶ μέ τόση εἰλικρίνεια τὴν ἀγάπη του.

"Ελα, πουλί μ', ἀς χαίρουμες ἀπαγκές σὰν ραχία,
μέ τὰ πουλία τῆς Θεοῦ ἐφτάμε συντροφίαν.

• • • • • ΛΥΡ - ΤΡΑΓ • • • • •

Καιρός εἶναι νά σᾶς μεταδώσωμε καὶ ἔνα χορό." Κοτσιχτόν όμάλ "ἢ "Εμπρ' δπίσ" ἢ "τσιανικίας ", Κερασουντέζικον όμάλ, Φσίτσιμ. "Εχει τόσες δνομασίες ὁ χορός αὐτός, ἀνάλογα μέ τὴν περιοχή, πού χορευόταν.

•Αγαπητοί ἀκροαταί, μπορεῖτε νά μᾶς γράψετε στήν διεύθυνση:
Στάθην Εύσταθιάδην, Αγίου Δημητρίου 223 - Θεσ/νίκη. Επαναλαμβάνω,
Στάθην Εύσταθιάδη, Αγίου Δημητρίου 223 - Θεσ/νίκη, όχι νά μᾶς ζη-
τήσετε, νά χαρίσωμε εἰν μέρους σας ιανένα τραγούδι σέ διιδ σας πρό-
σωπο, όχι, αύτό στήν έκπομπή μας δέν γίνεται, έξηγήσαμε ἄλλοτε για-
τί, ἀλλά μέ τά γράμματά σας, νά μᾶς στείλετε ιανένα ώρατο Ποντιακό
ἀνέκδοτο, τραγούδια, πού θά τά πάρεσε ἀπό γριές και γέρους, ἀν σᾶς
εἶναι βέβαια δυτανόν, νά ιάνετε αύτόν τόν ιόπο, δπότε μεταδίδον-
τας τό ςλιινό, πού θά μᾶς στείλετε, θά ἀναγγείλωμε ιαί τά δνόματά
σας.

Αύτά για σήμερα. Τήν έρχομενη Κυριακή, στις 10 ηαί μισύ τό πρωί άπό τό πρόγραμμα τοῦ Στρατιωτικοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ Θεσ/νίκης, θά εἴμαστε ηαί πάλι κοντά σας. Σᾶς εύχαριστοῦμε, εύγε- νικος μας φίλοι, που μᾶς χαρίσατε ηαί σήμερα τήν προσοχή σας.

SUMMARY

‘Ακούσατε τήν έκπομπή μας.....’ Από τήν Ποντιακή λαογραφία, πώς εἶχε θέμα σήμερα “Τά βουκολικά τραγούδια του Πόντου ”. Κείνενο Στάθη Εύσταθιδη.

(Μετά τό τελευταῖο τραγούδι καὶ πρὶν ἀπό τό χορό " ιοτσιχτόν " ήλπ.)

Εἶμαστε συγκινημένοι, φίλοι μας, μέ τίς εὐγενιές σας ἐπιστολές καὶ αἰσθανόμαστε ψυερήφανοι, πού κατανοήθημε, ὅσο ἔπειτε, ἡ σημασία τῆς Ποντιακῆς λαογραφίας, πού ἐπιτελεῖ ἡ ἐκπομπή μας. Καὶ ἡ συγκίνησή μας εἶναι μεγαλύτερη, πού ἡ προσπάθειά μας ἐνθουσιάζει τούς νέους.

Νά, τί μᾶς γράφει ὁ Δημήτρης Καραφουλίδης ἀπό τὴν Φεραναροῦ Λαγκαδᾶ:

" Χαρά σ' αύτούς, πού ἔταξαν σημερινό στή ζωή τους νά φυλάκτουν θερμοπύλες, λέγει ὁ ποιητής Καράφης. Χαρά καὶ σ' αύτούς, οἱ ὄποῖς σημερινόν εἰς τὴν ζωήν των ἔταξαν νά ύπηρετοῦν ύψηλά ίδαινιά. Καὶ ίδαινιά ύπηρετεῖ καὶ ἐθνικήν ύπηρεσίαν προσφέρει ἡ Ποντιακή λαογραφική ἐκπομπή τῆς Κυριακῆς. Η ἐκπομπή ἀποικαλύπτει τὸν πολιτισμό τοῦ Ποντιακοῦ λαοῦ. Μέγιστα εἶναι τὰ ώφέλη, ίδια σήμερον, ὅπου διερχόμεθα ἐποχήν πνευματικῆς καὶ ἐθνικῆς ἀτονίας, ὅπότε ἡ ύπενθύμισις τῶν ἐθνικῶν μας ίδεωδῶν ἀνακαλεῖ τὰ ἀτομα εἰς τάς αἰωνίας καὶ ἀνεξαντλήτους καὶ γονιμοποιούς πηγάς, τοῦ δὲ ἀντλεῖ ἡ πατρίς μας τήν αἰωνίαν νεότητα καὶ δόξαν της. Κύριε Εὔσταθιάδη, συνεχίσατε τό ώραῖον αύτό ἔργον καὶ ἔστε βέβαιοι, ὅτι ὁ Ποντιακός λαός αἰσθάνεται ψυερήφανος διά τὴν προσφοράν τῆς ἐργασίας, ἥτις ἐπιτελεῖται διά τῆς Ποντιακῆς λαογραφικῆς ἐκπομπῆς".

Αὕτα γράφει ἀνθεμεσα στὰ ἄλλα ὁ ἐκλεκτός μας ἀνροατής, ο. Δημήτριος Καραφουλίδης. Τὸν εὐχαριστοῦμεν καὶ τὸν συγχαίρομεν διὰ τίς σκέψεις καὶ ίδεες του γύρω ἀπό τὰ ἐθνικά καὶ λαογραφικά μας θέματα.

(ιανρός εἶναι ήλπ.)

1.- Τσοπάνε μ' ντό γιοαρίς εἶσαι, νά σάν πού ἔεις σε ἄντραν,
ἄφες ἀτα κι ἔλα μέ τ' ἐμέν, τά πρότατα σ' οὐ χάνταν.

Καρίπες καὶ μουατσήρ' τις εἴμαι, δριάζω σ' ἐρημίας,
πίνω τά ιρύα τά νερά, σύρω τά μαναχίας.

Τσοπάνος μέ τά πρότατα λάσκουματι τά γιαζία,
πίνω τά ιρύα τά νερά καὶ σύρωάρρωθυμίαν.

2.- + 'Εχιόντσεν καὶ οἱ λιμενεύ' καὶ οἱ ἑπορεῖ νά ἔρται,
τά ιουσούρια ὄλια τ' ἐμά, τ' ἀρνί μ' τιδέν μή λέτεν.

+ Τ' ὅμαλια ἔγώ ἐγόμωσα γιά τ' ἔσέν τραγωδίας,
ἔλα καὶ βάλλεν σπλάχνωσιν σ' ἐρημον τήν ιαρδία σ'.

+ 'Ο ούρανόν κι' ἡ θάλασσα, ἡ γῆ κι' ὄλια τά πάντα,
ἔλα, ρίζα μ' ἄς χαίρουμες, πασκέμ θά ζοῦμε πάντα.

3.- Σεράντα χτήνια ἔλμεγα, σεράντα ἀγελάδια,
κι' ἄλλα τόσα ἔψυλατα μουσιάρια ἀμον ζοριάδια,
μέ τά ιρενιά κατήβαζα τό γάλαν σό χωρίον,
κι' ἄς ση γαλά τήν ἀθεραν, λύκος ἐποταμίεν,
μηδέ λύκος καὶ μαναχόν, τσιφτσής μέ τό ζευγάριν.

4.- + *Γοράρ γοραρίδες*
Σελένη ἔστελνασα, ν' ἀηλί πού θά φορτοῦται,
κι' ἄντραν πού ἔχ σήν ξενητειάνγας πάη ρούζ' καὶ σιοτοῦται.

+ *Νασαράν* ἔιεῖνον π' ἀποθάν' σδν τόπον ντ' ἔγεννεθεν,
~~που~~ *ξελένην* τά χώματα τ' κι' ἀτός κ' ἔξενητεύτεν.

+ Νά σάν ἔσας φηλά ραχιά, σήγ ξενητειάν κι' πάτεν,
σεβτάν κι' ἀποχωρίουζνε, σ' εναν τόπον γεράτεν.

5.- "Ελα πουλί μ' ἄς χαίρουμες ἀπαγκές σά ραχία,
μέ τά πουλία τή θεού ἔφταμε συντροφίαν.
Σδ ιάθα ἔναν δρμοπον πίνω ιρύον νερόπον,
ἔτερεσα τά στράτας ισ', ποῦ ἔπειμνες πουλόπο μ';
Ψηλά ραχιά καὶ πράσινα, δεντρόπα φυλλωμένα,
ιλεῖστεν κά τά ιλαδόπα σουν καὶ ιλάφτεν γιά τ' ἔμένα.

6.- "Εμπρ' - δπίσ' . . . (B.A.)